

**REKREĀCIJAS ATTĪSTĪBA VIDZEMES PIEKRASTĒ. PROBLĒMAS UN
RISINĀJUMI**

**DEVELOPMENT OF RECREATION OF VIDZEME COASTAL ZONE. ISSUES AND
SOLUTIONS**

Ilona Hohlovskā

Laborant, Mgr.arch.

Riga Technical University, Research centre of Spatial and Regional Development
3 Pulka Str., LV-1007, Riga, Latvia

Phone: +371 26523195

E-mail: hohlovskā@gmail.com

Jēkabs Trušiņš

Professor, Dr.habil.arch.

Riga Technical University, Faculty of Architecture and Urban Planning
16 Āzenes Str., LV-1048, Riga, Latvia

E-mail: trusins@bf.rtu.lv

REKREĀCIJAS ATTĪSTĪBA VIDZEMES PIEKRASTĒ. PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI

I. Hohlovska, J. Trušiņš

Atslēgas vārdi: rekreācija, telpiskā plānošana, jūras piekraste

Vidzemes Rīgas jūras līča piekraste, kas ietilpst sešās pašvaldībās – Ainažu, Salacgrīvas, Liepupes, Skultes, Saulkrastu un Carnikavas, ir trešā daļa no Latvijas 496 km garās piekrastes. Tajā gadsimtu gaitā izveidojās savdabīga kultūrvide, kuras ilgtspējīgai izmantošanai ir jāpievērš pastāvīga uzmanība valsts līmenī.

Vēsturisks atskats

Jau antīkās pasaules laikā parādījās pirmās kūrvietas jūras piekrastē. Jaunas rekreatīvās prasības radās 19. gs., attīstoties pilsētu kultūrai [1]. Kūrorta izvietojumu noteica klimats, pievilcīga apkārtnē un jūras tuvums. Tie attīstījās lielo pilsētu tuvumā uz zvejniekiem bāzes, kuru iedzīvotāji pārorientējās uz atpūtnieku apkalpošanu. Rīgas tuvumā, pateicoties labai satiksmei, attīstījās agrākie privātmuižu īpašumi – Carnikava un Saulkrasti (1. attēls), kur muižnieki sāka celt vasarnīcas un picšķīra gruntsgabalus 99 gadu nomā [2].

Pēc otrā pasaules kara atpūta kļuva par masveida parādību. 20. gs. otrā pusē 75% Latvijas pilsētnieku nedēļas nogalē izbrauca no pilsētas. Atpūtnieku vajadzībām kalpoja jaunizveidotie vasarnīcu rajoni, atpūtas centri, kā arī dārziņu kooperatīvi [1], kas tika izveidoti Carnikavas, Saulkrastu un Liepupes pašvaldību teritorijā, skarot seno apdzīvoto vietu struktūras vienotību ar 600 m² lieliem zemesgabaliem.

20. gs. 60. gados parādījās pirmie dabas parki un aizsargājamas dabas teritorijas, kuru viens no mērķiem bija atpūtas organizācija. 1971. gadā Saulkrastu ciemats kļuva par kūrortu [3]. 80. gados Vidzemes piekrastē tika ierīkotas kājnieku un velosipēdistu, kā arī autotūristu atpūtas vietas [4], pilsētu zaļā zonā veidoja sporta kompleksus [5].

Pēc neatkarības atgūšanas samazinājās atpūtnieku skaits no bijušās Padomju Savienības.

Daudzi objekti pārtrauca darbību, tika izsaimniekoti un nojaukti, daži veiksmīgi turpina funkcionēt, reorganizējot piedāvājuma formu un pārbūvējot ēkas atbilstoši mūsdienu prasībām.

Šobrīd Vidzemes piekraste ir Rīgas reģiona daļa ar ērto izvietojumu pie VIA Baltika, Vidzemes reģiona pludmale un osta. Pēc Baltijas Paletes II pētījuma šim areālam ir visi priekšnosacījumi, lai attīstītos par veiksmīgu ceļojumu galamērķi. Savukārt ilgtspējīga rekreācijas attīstība ir lieliska darbošanās forma aizsargājamo teritoriju robežās, kas nav pretrunā ar teritoriju izveides mērķiem [6].

Rekreācijas resursi un problēmas

Vidzemes piekrastes rekreācijas resursi var būt iedalīti pasīvās atpūtas resursos, aktīvas atpūtas resursos un tūrisma resursos. Pie pasīvās atpūtas resursiem ir pieskaitāma piekraste ar smilšainajām pludmalēm un krasta kāpām (2. attēls). Par aktīvas atpūtas resursiem kalpo meži, upju ielejas, jūra. Par tūrisma resursiem tiek uzskatītas dažādas piekrastes ainavas – akmeņaina jūrmala ar stāvkrašiem (3. attēls), randu pļavas (4. attēls); dabas pieminekļi – lielakmeņi, dižkoki; aizsargājamo teritoriju ainavas un cilvēka radīts mantojums – pilsētas (5. attēls), muižu centri ar to parkiem, koka vasarnīcu rajoni jūras piekrastē (6. attēls), zvejniekiemi, viensētas, ar ostas darbību saistīts industriālais mantojums, senas kulta vietas un kultūrainavas, ko šie objekti veido kopā ar dabu (7. attēls) [1, 4]. Vidzemes piekrastes kultūras pieminekļi galvenokārt izvietoti apdzīvotajās vietās un atspoguļo to attīstības vēsturi. Resursus saglabājot, tie jāiesaista Vidzemes piekrastes rekreācijas attīstībā. Veidojot rekreācijas sistēmu Vidzemes jūras piekrastē jābalstās uz esošajām apdzīvotām vietām jūras krastā [7].

1. att. 19. gs. Saulkrastu pludmale [3]
Fig. 1. 19th century Saulkrasti beach [3]

2. att. 21. gs. Saulkrastu pludmale
Fig. 2. 21th century Saulkrasti beach

3. att. Vidzemes akmeņaina jūrmala
Fig. 3. Vidzeme stony coast

4. att. Randu pļavas
Fig. 4. Rand meadows

5. att. Ainažu koka arhitektūras paraugs
Fig. 5. Example of Ainaži wooden architecture

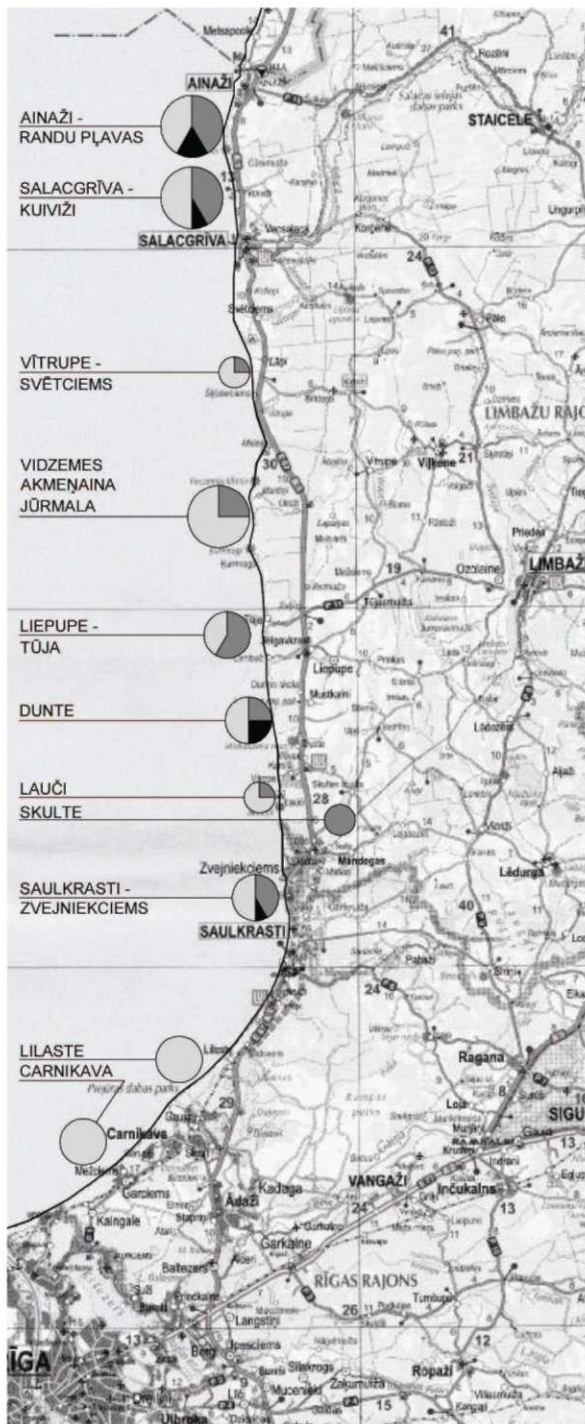

6. att. 19. gs. vasarnīca [3]
Fig. 6. 19th century summerhouse [3]

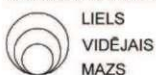
Rekreācijas attīstības problēmas [6, 7, 8]:

- Īsa vasara un garas starpsezonas ar nepastāvīgiem laika apstākļiem,
- priekšroka tiek dota neskartām ainavas teritorijām. Process notiek nekontrolēti, kas noved pie vides degradācijas,
- Vidzemes piekrastes rekreācijas zonas nav labiekārtotas un piekļūšana pie jūras atsevišķās vietās ir apgrūtināta,
- slikts autoceļu stāvoklis uz nozīmīgākajiem tūrisma objektiem,

- veloceļu sistēma teritorijā nav attīstīta; ar atpūtu saistīti labiekārtojuma elementi izvietoti pārsvarā tikai kempingu zonās un pilsētas teritorijās; neapmierinoši ir to dizaina risinājumi,
- norādes, kas saistītas ar informāciju par ceļu virzieniem uz apdzīvotām vietām un informāciju kopumā, nav pietiekama apjoma, kas traucē vajadzīgo ceļņu atrašanu, arhitektoniskas un vēsturiskas nozīmes apzināšanos,

RESURSU REKREATĪVAIS POTENCIĀLS:

RESURSU KATEGORIJA:

7. att. Rekreācijas resursu potenciāla novērtējums
Fig. 7. Valuations of potential of recreation resources

- aiz Saulkrastiem vienīgais pieejamais sabiedriskais transports ir autobuss; trūkst velosipēdu, automobiļu un laivu nomas punktu,
- vairums kultūrvēsturisko objektu ir sliktā tehniskā stāvoklī,
- nelielās zvejnieku ostās ir jāveic pārbūves darbi, lai tajās varētu izvietot jahtas,
- centrālas rekreācijas attīstību koordinējošas institūcijas neesamība.

Risinājumi

Vidzemes piekrastes resursu apjoms ir pietiekams rekreācijas un tūrisma plūsmas palielināšanai. Viena no iespējām ir mūsdienīgu kūrortu centru izveide, attīstot veselības tūrismu. Vidzemes piekrastē ir plašas iespējas aktīva tūrisma attīstībai. Ievērojamu ieguldījumu sezonālās problēmas risināšanā sniedz kultūras tūrisms, kas var balstīties uz kultūrvēsturisko mantojumu [9]. Rekreācija kā ekonomikas nozare spēj radīt darbavietas, ierosināt valdību uzlabot infrastruktūru, novadīt ienākumus dabas teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas izmaksu segšanai, uzlabot tradīciju saglabāšanu un īstenošanu. Lai apvienotu rekreācijas ekonomiskus labumus ar ilgtermiņa ilgtspējīgas plāniem ir nepieciešami pārdomāti telpiskas plānošanas pasākumi [10].

Vidzemes piekrastes telpiskai plānošanai un rekreācijas kvalitātes paaugstināšanai ir izvirzīti septiņi ilgtspējības principi, kas veicinās ilgtspējīgas attīstību.

1) Rekratīvā potenciāla saglabāšanas princips paredz vērtīgo rekratīvo resursu aizsardzību no ietekmēm, kas varētu pazemināt šo resursu potenciālu un kvalitāti [1]. Tas nozīmē, ka rekreācijas objektus ir jānodrošina ar atbilstošu infrastruktūru. Tas nodrošinās jau esošo nelegālo pieeju pludmalēm labiekārtošanu un likvidēs jaunu šādu pieeju veidošanos procesu [6]. Veloceliņu un pastaigu taku izveide ainaviski pievilcīgos teritorijas posmos palīdzētu apgūt teritorijas, kur pārvietošanas ar automašīnu ir aizliegta. Palielināts autostāvvietu skaits aizsargājamās un pieguļošajās teritorijās samazinās autotransporta radīto slodzi [2]. Uzlabojot ceļu kvalitāti un tranzīta ceļu atvēršot no piekrastes un pilsētu centriem tiks nodrošināta

drošas pārvietošanas iespējas rekreācijas zonā.

Iesaistot tūrisma nozarē esošos viensētu īpašniekus, var organizēt naktsmītņu sistēmu, paredzot īpašnieka mājās istabas ar atsevišķu ieeju. Šādā sistēmā nebūs nepieciešams rezervēt teritoriju jauno tūrisma objektu būvniecībai, bet tā stimulēs vietējās vides labiekārtošanu bez ieguldījumu veikšanas no pašvaldības puses.

Vidzemes piekrastes zonā arhitektūras mantojums ir pietiekami izplatīts, bet tikai daži objekti ir iesaistīti rekreācijā. Muzeji, kas atrodas interesantā ēkā un ko aptver jauka ainava, ir jāatbalsta, esošo muzeju darbība jāpaplašina, ietverot tajā svarīgākos vēsturiskos objektus.

Viensētas ir būtiska Latvijas lauku kultūrainavas sastāvdaļa, un nākošām paaudzēm būtu jā saglabā ansambļus ar vēsturisko struktūru. Šīm mērķim būtu nepieciešams veikt Vidzemes piekrastes ciemu dziļākus pētījumus. Jūras piekrastē rekreācijā jāiesaista piejūras sadzīves elementi – bākas, mazās ostas, zivju žāvētavas, laivas utt., kas ir papildu atrakcija rekreantiem un tūristiem [7].

2) Rekreatīvo resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšana [1]. Viens no risinājumiem būtu labiekārtojuma projektēšana saskaņā ar ainavu, neaizmirstot par kvalitāti un paša labiekārtojuma vizuālo tēlu. Veidojot vietas tēlu ar kopto publisko telpu, vietas orientieru – simbolu palīdzību. Tāpēc attīstot Vidzemes piekrastes mazās ostas un populāras pludmales var izmantot pozitīvo Vācijas pilsētas Immenštates (*Immenstadt*) piemēru, kur 1991. gadā pilsēta nolēma veidot savu zīmi kā populāru tikšanas vietu un atpūtas stūri pilsētā. Zīme realizēta piestāšanas dambja krastā (8. attēls). Tā ir strūklaka, kuras pilnīga simboliska spēka un izmantošanas iespēju attīstībai bija nepieciešami 300 m² platības [11].

8. att. Immenštates pilsētas zīme [11]

Fig. 8. Symbol of Immenstadt town [11]

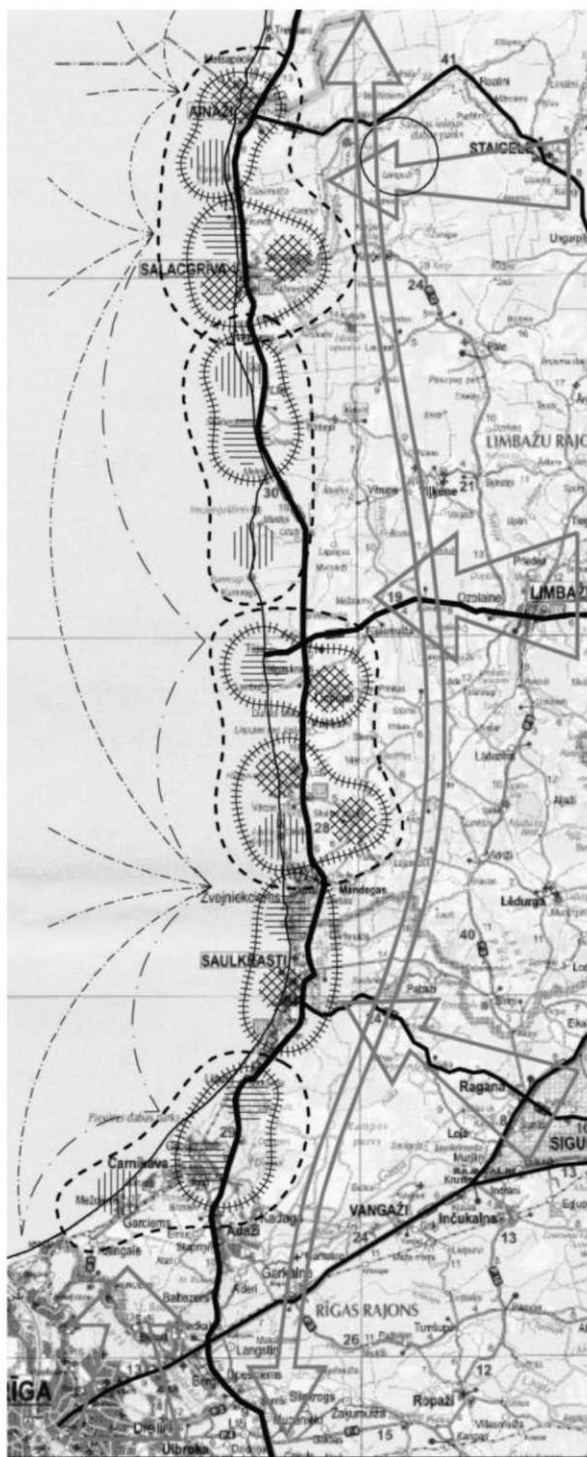
Saulkrastiem, Salacgrīvai un Ainažiem piekrastes izmantošanas efektivitāti var palielināt, veidojot pludmales promenādes un vietām pārvēršot krasta nostiprinājumu par modernu publisku telpu. Kuivižu un Zvejniekiema ostas dod iespēju veidot urbāno publisko telpu pie ūdens, pasvītrojot šo telpu iepriekšējo rūpniecisko raksturu.

3) Viesmīlības princips paredz, ka rekreācijas pieredzes laikā tiek nodrošināts fiziskais un psiholoģiskais komforta līmenis ar nepieciešamo servisu [1], nodrošinot tūristu ar informāciju un inventāru arī ziemas laikā. Attīstot kvalitatīvu autostāvvietu tīklu ar plašu tūrisma informāciju pārdomātos standos var panākt tūristu uzturēšanās ilguma un to iztērēto finanšu pieaugumu [6].

4) Mobilitātes princips paredz tūristu ērtu pārvietošanos un pieeju objektiem [1]. Principa realizācijai nepieciešams attīstīt transporta sistēmas. Īpaši tāpēc, ka Latvijas piekrastes reģionā laiks ne vienmēr ir stabils un silts, vairāk piemērots ir mobils atpūtas modelis. Jahtu ostu tīklu, automobiļu un riteņu nomas sistēmu attīstība, dzelzceļa turpinājums Ainažu virzienā gar piekrasti, palīdzēs veidot rekreācijas centrus un veicinās resursu izmantošanu.

5) Vides atbilstības princips nosaka, ka katram rekreācijas procesa elementam jāizvēlas vai jāizveido atbilstoša rekreatīvā vide, kuras parametru kopums maksimāli veicinātu rekreatīvā efekta palielināšanu [1]. Piekrastes apdzīvoto vietu arhitektoniski vēsturiskais mantojums, daba un ainavas, pludmale un ostas ir bāze tūrisma attīstībai. Teritorijā jāaktivizē esošie objekti – muižu kompleksi, pateicoties apkārtējās ainavas labai kvalitātei, var kalpot par SPA centriem vai tūrisma informācijas centriem; ostas var pielāgot jahtu uzņemšanai; dabas objektus izmantot kā daļu no gājēju vai velomaršruta; upju grīvas – kā ainaviskus koridorus starpatpūtai; akmeņaino jūrmalu un Piejūras dabas parka lielākas kāpas – kā atsevišķus pilnvērtīgus ainavas objektus.

6) Mainīguma princips paredz, ka rekreācijas process balstās uz vides un aktivitāšu dažādību. Jo straujākas izmaiņas, jo pievilcīgāks un efektīvāks būs rekreācijas process [1]. Vidzemes piekrastes rekreācijas sistēma balstās uz scenārijiem, ko veido pieejamie resursi, to kvalitāte, potenciāls un izvietojums. Vidzemes piekrastes rekreācijas zonā iespējams izveidot

PUNKTVEIDA REKREĀCIJAS ZONU KATEGORIJA:

- KĪLTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS
- ŪDENS
- DABA, AINAVA
- VIENDABĪGAS REKREĀCIJAS TELPAS
- SPĒCĪGIE REKREĀCIJAS AREĀLI
- ŪDENS TŪRISMA MARŠRUTI
- AUTOCEĻI
- GALVENAS REKREANTU PLŪSMAS

9. att. Vidzemes piekrastes rekreācijas areāli
Fig. 9. Recreation areas of Vidzeme coastal zone

piecus piekrastes rekreācijas kompleksus (9. attēls) ar dažādām funkcijām aktīvai un pasīvai atpūtai un tūrismam.

Salacgrīvas Kuivižu rajons – moderna ūdens tūrisma zona ar jahtu centru kopā ar izziņas tūrisma centru Ainažiem – koka arhitektūras paraugpilsēta. Kopējais rekreatīvais potenciāls te ir vislielākais un koncentrējas vismazākā teritorijā. Kā pierobežu zona tā spēs ātrāk attīstīties par starptautisko tūrisma centru – Latvijas vizītkarti.

Liepupes–Duntes areāls – jaunais tūrisma centrs ar kūrorta zonu jūrmalā, tranzīta un iekšzemes virzienu krustpunktā, kas veidots par Latvijas mozaīkveida ainavas un kultūras mantojuma saglabāšanas paraugu un būtu ērts apstāšanās punkts Vidzemes piekrastes vidusdaļā.

Vidzemes akmeņainās jūrmalas posms ir mierīga dabas tūrisma zona ar nelieliem SPA centriem un attīstītu taku sistēmu. Saulkrastu pilsētas teritorija – otrs aktīvas atpūtas posms – starptautisko festivālu kūrortpilsēta. Carnikavas–Lilastes areāls, kas var attīstīties par spēcīgu iekšzemes ūdeņu atpūtas centru.

7) Vienotības princips [1] paredz rekreācijas sistēmas plānošanā iesaistīt dažādas puses, veidojot vienu koordinējošo institūciju un plānojot teritoriju kompleksi, kas īpaši svarīgi Vidzemes piekrastē, ņemot vērā aizsargājamo teritoriju skaitu un iesaistīto institūciju daudzumu. Ar to veiksmīgi nodarbojas Igaunijā, kur dažas nevalstiskās organizācijas sadarbībā ar Pasaules Dabas Fonda Zviedrijas nodaļu ir aizsākušas Veinameri projektu, atjaunojot piekrastes ekosistēmas ar ekotūrisma palīdzību, kā arī Lietuvā, kur ar ilgtspējīga tūrisma attīstības sekmēšanu Kuršu kāpā nodarbojas Klaipēdas universitātes Rekreācijas un tūrisma fakultāte kopā ar Baltijas EUCC un PHARE, TACIS programmu finansiālo atbalstu, īstenojot demonstrācijas projektus [10].

Plašākā mērogā piekraste nav lineārs plānošanas reģions. Piekrastes resursi veido lielāku gravitācijas lauku nekā 5 km ierobežotas saimnieciskas darbības josla. Izmantojot esošos transporta un dabas koridorus piekrasti ir jāsaista ar iekšzemi, veidojot vienotu valsts rekreācijas sistēmu, piesaistot plānošanas procesā ar citu nozaru speciālistus. Sadarbības ceļā izveidota koncepcija pamatos vislabāko un visus apmierinošo pieeju katra objekta apsaimniekošanā un izmantošanā.

DEVELOPMENT OF RECREATION OF VIDZEME COASTAL ZONE. ISSUES AND SOLUTIONS

I. Hohlovska, J. Trušīņš

Keywords: recreation, spatial planning, sea coast

Vidzeme coastal zone, which contains six municipalities – Aināzi, Salacgrīva, Lielupe, Skulte, Saulkrasti and Carnikava, takes a third part of 496 km long Latvian coastline. Through the centuries it has been a place of original culture and there is a need of permanent attention on the country's highest level for sustainable using of this territory.

History background

Since antic times there have been resorts on the seaside. New recreational demands appeared in 19th century as long with towns' development [1]. Climate, beautiful surroundings and seaside have determined the resorts foundation. It's were developed near big towns on the base of fishermen settlements, where the population started to service recreants. Close to Riga, with a help of good connections, first private real estate's were developed in Carnikava and Saulkrasti (Figure 1). Land lords began the constructions of summer houses and hire land out for 99 years [2].

After the 1945 recreation became a mass phenomenon. In the latter half of 20th century 75% of Latvian townspeople were going out of city for the weekends. Freshly made summer cottage neighborhoods with garden cooperatives [1] in Carnikava, Saulkrasti and Lielupe municipalities' territory were build to serve recreants. The ancient structure of inhabitant place was cut by new plot areas in size of 600m² each.

In 1960's first nature parks and preserved territories appeared, also with recreational goal. In 1971 Saulkrasti community became a resort [3]. In 80's recreational places for pedestrians, cyclists and auto tourists were built along the Vidzeme coastline [4] and sport complexes were made in the towns' green area [5].

After gaining the independence, the number of tourists from the former Soviet Union decreased. A lot of facilities have been broken, wasted or demolished. Still some objects are successfully working after reconstruction according to nowadays requirements.

Today Vidzeme coast area is regional part of Riga's Region with a convenient location by VIA Baltica axis, beach and harbor of Vidzeme region. After Baltic Palette II research this area has all conditions to be developed into a successful tourist destination. In addition, sustainable development of recreation is a great form to work inside a preserved area, which is not against territory planning goals [6].

Recreational resources and issues

Recreational resources of the Vidzeme coastal area can be ideal for passive, active recreation and tourists. The passive recreation resource is coastline with sand beaches and dunes (Figure 2). Forests, sea and river valleys are active recreation resources. The tourist resources are different coastal landscapes – stone seashore with bluffs (Figure 3), sand grass (Figure 4), nature monuments – boulders, century year old trees; preserved territory's landscapes and manmade heritage – towns (Figure 5), country estates with parks, summer cottage neighborhood on the seaside (Figure 6), fishermen communities, old individual farms, industrial harbor heritage, old sacral places and culture scapes, which were created by interaction between ancient objects and nature (Figure 7) [1, 4]. Cultural monuments of the Vidzeme coastal zone are located mainly nearby inhabited places and show their historical development. Preservation of the resources should be connected with development of recreation. Planning Vidzeme coastal zone recreational

system should be based on existing inhabited places by the seaside [6].

Recreational development issues [6, 7, 8]:

- Short summer period and long lasting off-season with unpredictable weather conditions.
- Recreants choose virgin landscapes. Process is uncontrolled and leads to degradation of environment.
- Vidzeme coastal recreational zones are badly organized and sea access in particular places is complicated.
- The roads that lead to important tourist attractions are in bad condition.
- There is no developed cycling paths system in the area.
- Recreational areas are equipped with facilities only in camping zones and in town's area. The design of these recreational areas is not satisfying.
- There is a lack of road and informational signs. It disturbs orientation in area, makes hard to find particular roads, architectonic and historical places.
- Cultural and historical objects are mainly in bad technical conditions.
- There are only bus connections just behind Saulkasti municipality. There is a lack of cycling, car and boat rent possibilities.
- Small fishermen harbors in need of reconstruction, so there would be a place to keep yachts.
- There is no central recreational institution, which would coordinate development of the area.

Solutions

The amount of the resources of Vidzeme coast area is big enough for recreational objects and tourist increase. One of the modern resort forms is a development of health care tourism. There is wide range of possibilities for active tourism development. The solution for the off-season issue can be cultural tourism, which is based on the cultural heritage of the area [9]. Recreation as an economical sector can create

working places, as well as inspire the government to improve the infrastructure, find the incomes for preservation and equipment for the area, save and put into practice old traditions [10]. There is a need of well-considered urban and area planning activity to unite the recreational economical success with sustainable long-term plans.

There are seven sustainable development urban planning principles put out for the improving the quality of recreation of Vidzeme coast area:

1) Recreational potential preserving principle will help to preserve the resources from any influences that can affect the fading or decrease the resource quality [1]. This means that there is a need of creating responding infrastructure. This will provide the improving of illegal accesses to the seaside and prevent these kind of actions in future [6]. Creation of cycling and pedestrian paths can help to experience and perceive beautiful local landscapes, which are not reachable for car transport. Increasing of parking plots can reduce the intensity of cars in area. Improving the suburban roads quality will provide safe connections from towns to recreational areas.

Getting single farm holders to take part in tourism it is possible to develop accommodation system organized on householder's house base. This system will help to avoid taking new territories for construction plots, but will stimulate to improve existing buildings and area without investments from the government side.

Architectural heritage is spread widely in around Vidzeme coastal zone, but only a few objects connected to recreation. Museums located in interesting buildings among beautiful landscapes should be sponsored and increased in size, important historical objects should be add into museum territory. Old single farm complexes are very important part of Latvian country's culture. Further generations should have possibilities to see and explore whole farm ensembles with cultural historical structure. There is a need of further research work on Vidzeme coastal zone for this goal. Little lighthouses, harbors, fishermen smokehouses, boat shed should be included in recreational zones to attract tourists [7].

2) Recreational resources using efficiency improving principle [1]. One of the solutions would be to design equipment according to landscape, not forgetting about the quality and visual concept.

Creating area's image by maintained public place with a help of signs – a landmarks of destinations. German town Immenstadt positive experience can be used while developing little harbors and popular beaches of Vidzeme. It was decided to make a sign of Immenstadt in 1991 promoting the town as a popular place for recreation and meetings. The sight was made on the dam bank (Figure 8). This is a fountain, which it's powerful symbolic shows on a place in 300 m² [11].

To increase the efficiency of using beaches in Saulkrasti, Salacgrīva and Ainazi promenade can be build, which can turn coastal fortification into modern public place. Urban public place by the seaside can be created in Kuivizi and Zvejniekciems harbors to highlight its industrial image.

3) Good will principle means, that there will be physical and mental comfort provided in time of recreation [1]. Also service support assures tourists to get any information or equipments within year. Developing of high quality car parking system with information boards can influence tourists to stay longer and spend more money in the region [6].

4) Mobility principle brings convenient travel and access to the objects [1]. Developing of transport connections will realize this principle. Mobile recreational model is particularly suitable for changing weather of the Latvian coastline. Yacht harbor network, car and bicycle rent services development, railway extension into direction of Ainazi along coastline will help to create recreational centers and use the resources of the area.

5) Environmental correspondence principle defines that every element of the recreational process should be placed into particular surroundings, that can maximum secure the recreational effects increase [1]. Architectonic and historical heritage of inhabitant coast area, nature and landscapes, beaches and harbors are the foundation of tourism development. The existing objects should be activated. Old estates, which can be used because of its good beautiful location, can be turned into SPA centers or tourist information points. Harbors can be used for yachts. Natural objects can work as a part of pedestrian or cycling route. Rivers – as natural landscape corridors for intermediate leisure. Stony beaches with Coastal natural park's big dunes are independent valuable landscape objects.

6) Changes principle determines that recreational process is based on the environmental and activities variety. Rapid changes make recreational process more attractive and efficient [1]. Available resources, its quality, potential and dislocation are the base of Vidzeme coastal recreational system. There is a possibility to make five coastal recreational complexes (Figure 9) with different functions for active and passive recreation:

Kuivizi–Salacgrīva district as modern water tourism zone with yacht center. And culture tourism center in Ainazi as town with wonderful timber architecture examples. Total recreational potential of this place is the biggest and is concentrated on the smallest territory. As long as it is a border zone, it can in short period of time be developed into international tourist's center – sign of Latvian.

Lielupe–Dunte area as new tourist center with resort zone on the seaside on crossing point of inland and transit directions. This place is famous for its mosaic landscapes and as cultural heritage's preservation example. It can be convenient place to stay in the middle of Vidzeme coastal zone.

Vidzeme stony coastal strip – quiet passive recreational zone with small SPA centers and maintained pedestrian paths system. Saulkrasti towns area – second active recreational zone – a resort for international festivals. Carnikava–Lilaste area can be developed as powerful local water recreational center.

7) Union principle [1] determine to involve different organizations to make one institution to coordinate urban planning in the area of Vidzeme coast because of its great amount of preserved territories and municipalities working in the region. A successful example of this kind of cooperation can be seen in Estonia: some of their nongovernmental organizations in collaboration with Swedish branch of World Wild Nature Foundation have started Veinameri project. It is a coastal ecosystem renovating project with a help of ecotourism. Another project can be found in Lithuania – University of Klaipeda in collaboration with Recreational and tourism faculty of University of Klaipeda and Baltic EUCC and PHARE, TACIS financial support realize demonstration projects [10].

In general, coastal zone is not a linear region. The coastal resources make bigger

gravity zone then 5 km long domestic belt. Seaside should be connected to inner area by using existing transport and natural corridors to make united country's recreational system. That can be realized by involving different

specialists into planning process. Conception born in collaboration process will justify the best and most satisfying approaches for every objects maintenance and use.

Literatūra

References

1. Trušīņš J. Rekrealoģija – zinātne par atpūtu. – Rīga: Zinātne, 1985. – 106 lpp.
2. Dabas parka „Piejūra” dabas aizsardzības plāns. Dabas aizsardzības pārvalde // http://www.dap.gov.lv/public/files_uploaded/aizsardzibas_plani/piejura_dap.pdf (15.01. 2009.)
3. Saulkrastu pilsētas vēsture. Saulkrasti // <http://www.saulkrasti.lv/lv/pilseta/saulkrastuvs/> (03.05.2009.)
4. Enģele L. Vidzemes piekraste. – Rīga: McĀbols, 2006. – 16 lpp.
5. Salacgrīvas pilsētas vēsture. Salacgrīva // <http://www.salacgriva.lv/?s=89167> (04.04. 2009.)
6. Smaļinskis J. Pārskats – Vides, sociālie un ekonomiskie aspekti lauku tūrisma ilgspejīgas attīstības nodrošināšanā. Situācija, analīze, priekšlikumi. Latvijas Lauku tūrisma asociācija // <http://www.macies.celotajs.lv/> (20.01. 2009.)
7. Buka O. Latvijas PSR piejūras reģiona vēsturisko apdzīvoto vietu rekreācijas sistēmas veidošanas priekšnoteikumi // Latvijas PSR arhitektūra un pilsēt būvniecība. – Rīga: Zinātne, 1987. – 174.– 190. lpp.
8. Rīgas plānošanas reģiona Teritorijas plānojums. Esoša situācija. Rīgas plānošanas reģions // http://www.rpr.gov.lv/uploads/filedir/Ter_plaanojumi/Rigas%20planosanas%20regions/1_RigRcgPlan_Esoša_situacija.pdf (17.01.2009.)
9. Latvijas Tūrisma attīstības pamatnostādnes 2009.–2015.gadam. Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija // http://www.em.gov.lv/images/modules/items/EMpamnp1_290109_turpamn.doc (02.02.2009.)
10. Coastal learn – Multimēdiu tālmācības kurss Integrētajā piekrastes pārvaldībā. Latvijas Universitāte // <http://vide.lu.lv/coastlearncd/index.htm> (05.04.2009.)
11. Dreiseite H., Grau D. New Waterscapes. – Birkhauser: Basel.Berlin.Boston, 2005. – pp. 121–123.

Iļona Hohlovska

Laborant, Mgr.arch.

Riga Technical University, Research centre of Spatial and Regional Development

3 Pulka Str., LV-1007, Riga, Latvia

Phone: +371 26523195

E-mail: hohlovska@gmail.com

Jēkabs Trušīņš

Professor, Dr.habil.arch.

Riga Technical University, Faculty of Architecture and Urban Planning

16 Āzenes Str., LV-1048, Riga, Latvia

E-mail: trusins@bf.rtu.lv

I. Hohlovskā, J. Trušīņš, Rekreācijas attīstība Vidzemes piekrastē. Problēmas un risinājumi

Rakstā aplūkota Vidzemes piekraste kā rekreācijas attīstībai piemērota teritorija. Dots ieskats Vidzemes piekrastes rekreācijas zonas attīstībā 19.–20. gs. Definēti Vidzemes piekrastes rekreācijas resursi. Pasīvās atpūtas resurss – pludmale, aktīvas – meži, upes un jūra, tūrisma – ainavas, dabas pieminekļi, cilvēka radīts mantojums. Atklātas piekrastes teritoriju svarīgākas problēmas, kas kavē rekreācijas kvalitātes sasniegšanu – nekontrolēta neskarto teritoriju izvēle rekreācijai un atbilstošas rekreācijas infrastruktūras neesamība.

Akcentētā pārdomātas telpiskas plānošanas pasākumu nepieciešamība, lai nodrošinātu ilgtspējīgo rekreācijas teritorijas attīstību. Mērķa sasniegšanai ir izvirzīti septiņi ilgtspējības principi – rekreatīvā potenciāla saglabāšanas, resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanas, viesmīlības, mobilitātes, vides atbilstības, mainīguma un vienotības princips. Tiek rekomendēts rekreācijas sistēmu balstīt uz svarīgākiem resursiem – pludmalī, ostām, dabas objektiem un kultūrvēsturi. Attīstīt jahtu ostu tīklu, transporta nomas sistēmu, apdomāt dzelzceļa turpinājumu Ainažu virzienā. Rekonstruēt muižu kompleksus par rekreācijas un tūrisma informācijas centriem, vai mazām SPA pansijām, labiekārtot aizsargājamas teritorijas saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, veidot rekreācijas centru simbolus un nodrošināt teritoriju ar plašu informācijas klāstu. Plānot teritoriju kompleksi ar visu ieinteresēto pušu iesaistīšanu.

Principi palīdz identificēt piecus kompleksus ar dažādām funkcijām: Saulkrasti – aktīvas atpūtas zona starptautiskiem festivāliem; Liepupes–Duntes areāls – kultūras tūrisma centrs ar kūrorta zonu jūrmalā; Akmeņainā jūrmala – mierīga dabas tūrisma zona; Salacgrīvas–Kuivīžu rajons – moderna ūdens tūrisma zona ar Ainažiem – ostas koka arhitektūras paraugpilsētu. Raksta nobeigumā akcentēta valsts kompleksas rekreācijas sistēmas nepieciešamība.

I. Hohlovskā, J. Trušīņš, Development of Recreation of Vidzeme Coastal Zone. Issues and Solutions

The article deals with Vidzeme coastal zone, which is suitable area for recreation development. The insight into Vidzeme coastal recreation history in 19th and 20th century is given. Recreational resources of the Vidzeme coastal area are determined. The passive recreation resource is beach. Forests, sea and river valleys are active recreation resources. The tourist resources are landscapes, nature monuments and manmade heritage. Coastal zone recreational development issues, which prevent to achieve the quality of recreation, are shown. The biggest are – virgin areas are used uncontrolled and recreational zones haven't recreational infrastructure.

To provide sustainable recreational area development a need of well-considered spatial planning activities is marked. There are seven sustainable principles put out to achieve this goal – recreational potential preserving, recreational resources using efficiency improving, good will, mobility, environmental correspondence, changes and union principle. It is recommended to organize recreational system on base of foundation resources – architectural and historical heritage, nature, beaches and harbors. Yacht harbor network, car and bicycle rent services need to be developed, railway can be extended into direction of Ainaži along coastline. Old estates can be turned into SPA centers or tourist information points. High quality car parking system with information boards need to be developed. Infrastructure and area's image by public places with a help of signs can be created. Involving different organizations can be made one institution to coordinate urban planning in the area.

Principles help to determine five coastal recreational complexes with different functions: Saulkrasti town area – active recreational zone – a resort for international festivals. Lielupe–Dunte area as new tourist center and resort zone on the seaside. Stony coastal strip – quiet passive recreational zone. Kuivizi–Salacgrīva district as modern water tourism zone with yacht center and culture tourism center in Ainaži as town with timber architecture examples. Carnikava–Lilaste area as powerful local water recreational center. Article is ended with idea that united recreational system for country is needed.

И. Хохловская, Е. Трушиньш, Развитие рекреации на Видземском побережье. Проблемы и решения

Статья рассматривает Видземское побережье как территорию, подходящую для развития рекреации. Показано развитие рекреации на Видземском побережье 19–20 веков. Определены рекреационные ресурсы территории. Ресурсами пассивного отдыха является пляж, активного – леса, реки, море, и ресурсами туризма – ландшафты, памятники природы и наследие созданное человеком. Раскрыты основные проблемы побережья, которые замедляют достижение качества рекреации – неконтролируемый выбор нетронутых территорий и отсутствие рекреационной инфраструктуры.

Акцентирована необходимость продуманных пространственно планировочных действий для обеспечения долгосрочного развития рекреационных территорий. Для достижения цели выдвинуты семь принципов долгосрочного развития – принцип сохранения потенциала, повышения эффективности использования ресурсов, гостеприимства, мобильности, соответствия среды, смены впечатлений и целостности рекреационной отрасли. Рекомендовано организовать систему рекреации на важнейших ресурсах – пляже, портах, объектах природы и культурно-историческом наследии. Развивать сеть портов для яхт, систему аренды транспорта, обдумать продолжение железной дороги до Айпажесей. Реконструировать памятники архитектуры в информационные центры, США гостиницы и музеи. Благоустроить природные территории согласно требованиям нормативов, создать сеть информационных стендов, создавать символы рекреационных центров. Планировать территорию комплексно, подключив к процессу все заинтересованные стороны.

Принципы помогают определить пять комплексов с доминированием разных функций. Саулкрасты – зона активного отдыха и курорт международных фестивалей. Ареал Дуите–Лиенупе – центр культурного туризма с курортной зоной на берегу. Каменное побережье – зона спокойного отдыха. Район Салацгривы–Куйвижи – современная зона водного туризма с Айпажи – примером портового города с деревянной архитектурой. Царшикава–Лиласте – район отдыха на внутренних водах. В завершении статьи акцентирована необходимость разработки комплексной системы рекреации для всей территории страны.